

KOR KİTAP - 26

CEPhone - 8

MARKSİST ÖĞRETİ - V.İ. LENİN

ÇEVİREN • **TONGUÇ OK**

KAPAK ve İÇ TASARIM • **DEVİRİM KOÇLAN**

ISBN 978-605-2283-06-6

Birinci Basım Kasım 2017

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142

T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatbaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

1407*
KİTAP

V.İ. LENİN
MARKSİST ÖĞRETİ

Çeviren: TONGUÇ OK

 TEORI

İÇİNDEKİLER

KARL MARX	9
ÖNSÖZ	9
MARKSİST ÖĞRETİ	16
FELSEFİ MATERYALİZM	16
DİYALEKTİK	19
MATERYALİST TARİH ANLAYIŞI	22
SINIF MÜCADELESİ	25
MARX'IN EKONOMİ ÖĞRETİSİ	28
DEĞER	28
ARTI DEĞER	30
SOSYALİZM	42
PROLETARYANIN SINIF MÜCADELESİNİN TAKTİKLERİ	47
KAYNAKÇA	53
"KARL MARX'IN DR. KUGELMANN'A MEKTUPLARI" NIN RUSÇA BASKISINA ÖNSÖZ	69
FRIEDRICH ENGELS	83
MARKSİZMİN ÜÇ KAYNAĞI VE ÜÇ BİLEŞENİ	99
I	100
II	102
III	104
JOHANNES BECKER, JOSEPH DIETZEN, FRIEDRICH ENGELS, KARL MARX VE DİĞERLERİNDEN FRIEDRICH SORGE VE DİĞERLERİNE MEKTUPLAR'IN RUSÇA ÇEVİRİSİNE ÖNSÖZ	107
SOSYAL DEMOKRASİDEKİ AYDIN OPORTÜNİZMİ KLASİKLERDE NASIL ELE ALINMAKTADIR?	120
MARKSİZM VE REVİZYONİZM	137
İŞÇİ PARTİSİNİN DİNE YAKLAŞIMI	149
AVRUPA İŞÇİ HAREKETİ İÇİNDEKİ FARKLILIKLAR	165
MARKSİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİNİN BAZI ÖZELLİKLERİ	173
KARL MARX'IN ÖĞRETİSİNİN TARİHSEL YAZGISI	181
I	181
II	183
III	184
MİLİTAN MATERYALİZMİN ÖNEMİ ÜZERİNE	187

KARL MARX¹

Marksizmin Özeti ve Marx'ın Kısa Biyografisi

ÖNSÖZ

Şimdi ayrı bir baskı olarak yayınlanan Karl Marx'a dair bu makale, (hatırladığım kadarıyla) 1913 yılında *Granat Encyclopaedia* için kaleme alınmıştı. Marx'ın, çoğu yurtdışında yayınlanmış olan eserlerinin ayrıntılı bir dökümü makalenin sonuna eklendi. Encyclopaedia'nın editörleri kendilerince, sansür vb. kaygılarla, makalenin son bölümünü, yani Marx'ın devrimci taktiklerinin ele alındığı kısmı metinden çıkardı. Ne yazık ki bu bölümü bulup ekleme şansım olmadı; çünkü taslak metin, başka karalamalarla birlikte Krakow'da ya da İsviçre'de bir yerlerde kaldı. Yalnızca, makalenin sonuç bölümünde, başka yazıların yanı sıra Marx'ın Engels'e yazdığı 16 Nisan 1856 tarihli mektuptan aktardığım bölümü hatırlıyorum. Orada şöyle diyordu Marx: "Almanya'da her şey proleter devrimin yeni bir köylü savaşıyla desteklenip desteklenmeyeceğine bağlıdır. Bu desteğin gelmesi durumunda her şey çok güzel olacak." Bugün burjuvaziye teslim olarak sosyalizme ihanet batağına boğazına

kadar saplanmış olan Menşeviklerimizin 1905'ten beri anlamadıkları şey işte budur.

14 Mayıs 1918, Moskova
N. Lenin

Priboi Yayınevi tarafından 1918 yılında Moskova'da N. Lenin'in Karl Marx başlıklı broşüründe yayınlanmıştır. El yazmasına uygun olarak basılmıştır.

* * *

Karl Marx (yeni takvime göre) 5 Mayıs 1818'de Ren Prusya'sının Trier şehrinde doğdu. Yahudi bir avukat olan babası 1824'te Protestanlığı kabul etti. Ailesi varlıklı ve kültürlü olmakla birlikte, devrimci değildi. Liseyi Trier'de bitiren Marx önce Bonn, daha sonra da Berlin Üniversitesinde hukuk okudu; tarih ve felsefe dersleri aldı. 1841'de Epikür felsefesi üzerine bir doktora tezi hazırlayarak üniversiteden mezun oldu. O zamanlar henüz Hegelci bir idealistti. Berlin'de, Hegel'in felsefesinden ateist ve devrimci sonuçlar çıkarmaya çalışan (Bruno Bauer'in de içinde yer aldığı) "Sol Hegelciler" grubuna katıldı.

Marx, üniversiteyi bitirdikten sonra profesör olma umuduyla Bonn'a taşındı. Ne var ki, 1832'de Ludwig Feuerbach'ın kürsüsünü elinden alan, 1836'da onun üniversiteye dönmesine izin vermeyen ve 1841'de Bruno Bauer'in Bonn'da ders vermesini yasaklayan hükümetin gerici politikası, Marx'ın akademik kariyer yapma düşüncesinden vazgeçmesine neden oldu. O dönemde sol-Hegelci görüşler Almanya'da hızla yayılmaktaydı. Ludwig Feuerbach teolojii eleştirmeye başlamış ve özellikle 1836'dan sonra yönünü materyalizme dönmüştü.

1841’de kaleme aldığı *Hıristiyanlığın Özü* adlı eseriyle kendi felsefesini oluşturdu. 1843’te *Geleceğin Felsefesinin İlkeleri* adlı yapıtı yayınlandı. Engels, sonradan, Feuerbach’ın bu eserlerine dair “insanın bu kitapların özgürleştirici etkisini bizzat yaşamış olması gerekir” diyecekti: “Bizler [yani Marx’ın da aralarında yer aldığı sol-Hegelerler], hepimiz bir anda Feuerbach’çı oluvermiştik.” O günlerde Renland’daki radikal burjuvalar Köln’de *Rheinische Zeitung* adlı muhalif bir gazete çıkarmaya başladılar (gazetenin ilk sayısı 1 Ocak 1842’de yayınlandı). Marx’tan ve Bruno Bauer’dan gazeteye düzenli olarak yazı yazmalarını istediler. Marx, 1842 Ekiminde gazetenin baş editör oldu ve Bonn’dan Köln’e taşındı. Marx’ın editörlüğü sırasında gazetenin devrimci-demokrat çizgisi daha da belirgin hale geldi. Bunun üzerine hükümet gazeteyi önce ikili, ardından da üçlü sansüre tabi tuttu ve nihayet 1 Ocak 1843’te yayınının durdurulmasına karar verdi. Marx, bu tarihten önce editörlükten istifa ettiyse de onun istifası gazeteyi kurtarmaya yetmedi. 1 Mart 1843’te gazete tamamen kapatıldı. Engels, Marx’ın *Rheinische Zeitung* için kaleme aldığı yazılar arasında aşağıda değineceğimizin yanı sıra (Kaynakça’ya bakınız), Maselle vadisinde bağcılık yapan köylülerin durumunu anlattığı makaleye özellikle vurgu yapar. Marx gazetecilik faaliyeti sırasında ekonomi politik konusundaki bilgisinin yetersiz kaldığını görmüş ve büyük bir şevkle ekonomi politiği incelemeye koyulmuştur.

Marx 1843’te Kreuznach’da, henüz öğrenciyken nişanlandığı çocukluk arkadaşı Jenny von Westphalen’le evlendi. Karısı Prusya aristokrasisine bağlı gerici bir aileden geliyordu.

Jenny'nin ağabeyi en gerici dönemde –1850-1858 yılları arasında– Prusya'nın İçişleri Bakanlığını yapmıştır. Marx, Arnold Ruge'yle birlikte yurtdışında radikal bir gazete çıkarmak amacıyla 1843 sonbaharında Paris'e gitti. [Önceleri sol-Hegelci olan Arnold Ruge (1802-1880) 1825-1830 yılları arasında beş yılını hapisanede geçirmiş, 1848'den sonra siyasi bir sürgün olarak ülkeden çıkarılmış, 1866-1870'den sonra ise Bismarkçı olmuştu]. *Deutsche-Französische Jahrbücher* [Alman-Fransız Yıllıkları] adlı bu gazete de yalnızca bir sayı çıkabildi. Gazeteyi Almanya'da gizlice dağıtmanın güçlüğü ve Ruge ile anlaşmazlık yüzünden yayına son verildi. Marx'ın bu gazetede yayınlanan makaleleri onun daha o zamanlar “var olan her şeyin acımasızca eleştirilmesini”, özellikle de “silahlı eleştiriyi”² [criticism by weapon] savunan, yüzünü kitlelere ve proletaryaya dönen bir devrimci olduğunu göstermektedir.

Friedrich Engels 1844 Eylülünde birkaç günlüğüne Paris'e geldi ve o günden sonra Marx'ın en yakın arkadaşı oldu. Her ikisi de o zamanlar Paris'teki devrimci grupların oluşturduğu canlı hayat içinde aktif bir biçimde yer aldılar. (Marx 1847'de yayınlanan *Felsefenin Sefaleti* adlı yapıtında Proudhon'un o günlerde büyük ilgi gören öğretisinin kofluğunu gözler önüne serdi). Marx ve Engels küçük burjuva sosyalizminin çeşitli öğretilerine karşı mücadele ederek, devrimci *proleter sosyalizm* ya da diğer bir deyişle komünizmin (Marksizmin) teorisini ve taktiklerini geliştirdiler. (Marx'ın bu dönemde –1844-1848 yılları arasında– kaleme aldığı eserler için Kaynakça bölümüne bakınız.) Prusya hükümetinin yoğun ısrarı üzerine, 1845 yılında tehlikeli bir devrimci olarak görülüp Paris'ten

sürgün edilen Marx, Brüksel'e gitti. 1847 ilkbaharında Marx ve Engels Komünist Birlik adındaki gizli bir propaganda topluluğuna katılıp Birliğin II. Kongresinde (Londra, Kasım 1847) önemli bir rol oynadılar ve Birliğin isteği üzerine, 1848 yılının Şubat ayında yayınlanacak olan, ünlü *Komünist Manifesto*'yu kaleme aldılar. Bu eser yeni dünya görüşünü, toplumsal hayatı da içine alan tutarlı materyalizmi, en derin ve en kapsamlı gelişim öğretisi olan diyalektiği, sınıf mücadelesi teorisini ve yeni komünist toplumun yaratıcısı proletaryanın dünya çapındaki tarihsel devrimci rolünü dahice bir açıklıkla ve parlaklıkla ortaya koymaktadır.

Marx 1848 Şubat Devrimi'nin patlak vermesi üzerine Belçika'dan sınır dışı edildi. Marx tekrar Paris'e döndü. Mart Devriminden sonra Almanya'ya geçerek Köln'e yerleşti. Baş editörlüğünü Marx'ın yaptığı *Neue Rheinische Zeitung* [Yeni Ren Gazetesi] 1 Haziran 1848 ile 19 Mayıs 1849 tarihler arasında burada yayınlandı. Yeni teori, 1848-49 devrimci olaylarınca fevkalâde doğrulanmıştı. Tıpkı bunların akabinde dünyanın tüm ülkelerindeki tüm proleter ve demokratik hareketler tarafından doğrulanmış olduğu gibi. Muzaffer karşı-devrimciler ilk önce Marx'a karşı mahkeme duruşmalarını körüklediler (Marx 9 Şubat 1849 tarihinde beraat etti), sonra da Marx'ı Almanya'dan sürdüler (16 Mayıs 1849). İlk önce Paris'e giden Marx, 13 Temmuz 1849'da düzenlenen gösterinin ardından oradan da sınır dışı edilince, ömrünün sonuna dek kalacağı Londra'ya yerleşti.

1913'te yayınlanan Marx ve Engels arasındaki yazışmaların açık bir biçimde gösterdiği gibi, siyasi bir sürgün olarak

Marx'ın yaşamı oldukça zorlu bir yaşamdı. Yoksulluk tüm ağırlığıyla Marx'ın ve ailesinin üzerine çökmüştü. Engels'in sürekli ve içtenlikli maddi yardımları olmasaydı Marx *Kapital*'i tamamlamayı asla başaramayacağı gibi, muhtemelen yoksulluk yüzünden, ayakta dahi kalamazdı. Üstelik küçük burjuva sosyalizminin, ya da daha genel bir ifadeyle proleter olmayan sosyalizmin egemen öğretileri ve eğilimleri Marx'ı bunlara karşı sürekli ve amansız bir mücadele vermeye zorluyor, zaman zaman son derece acımasız ve şiddetli kişisel saldırılara karşı koymak durumunda kalıyordu (*Herr Vogt*). Politik sürgünlerin oluşturduğu çevrelerden uzak duran Marx, vaktini esas olarak ekonomi politik incelemelerine adadı ve ortaya koyduğu bir dizi tarihsel yapıtta (*Kaynakça*'ya bakınız) kendi materyalist teorisini geliştirdi. Marx, *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı* adlı eserinde ve *Kapital*'de (I. Cilt, 1869) bu bilimi devrimcileştirdi (ilerleyen sayfalardaki Marx'ın "Öğretisi" başlıklı bölüme bakınız).

Ellili yılların sonu ile altmışlı yıllar boyunca demokratik hareketlerin yeniden canlanması Marx'ı tekrar pratik faaliyete çekti. 28 Eylül 1864'te Londra'da, Uluslararası İşçi Birliği – ünlü Birinci Enternasyonal– kuruldu. Marx bu örgütün kalbi ve ruhuydu. Enternasyonal'in ilk bildirgesi, pek çok kararı, açıklamaları ve manifestoları Marx tarafından kaleme alınmıştı. İşçi hareketini birleştiren, proletarya-dışı çeşitli pre-Marksist sosyalizm biçimlerini (Muzzini, Proudhon, Bakunin, İngiltere'deki liberal sendikalizm, Almanya'daki Lassalle'cı sağ sapmalar, vs.) ortak bir faaliyetin içine çekmeye çalışan Marx, bütün bu hizip ve okulların teorilerine karşı

mücadele ederek çeşitli ülkelerdeki işçi sınıfının proleter mücadelesi için ortak bir taktik geliştirdi. *Fransa'da İç Savaş* (1871) adlı yapıtında derinlemesine ele alıp doğru, parlak, etkili ve devrimci bir analize tabi tuttuğu Paris Komünü'nün yenilgisinin (1871) ve Bakunincilerin Enternasyonal'de yaratıkları bölünmenin ardından, örgüt artık Avrupa'da varlığını sürdüremez oldu. Enternasyonal'in Hauge Kongresi'nden (1872) sonra Marx, Enternasyonal'in Genel Kurulunun New York'a taşınmasını sağladı. Birinci Enternasyonal tarihsel rolünü oynamıştı ve şimdi de dünyanın bütün ülkelerindeki işçi hareketinin daha büyük gelişmeler göstereceği, hareketin kapsamının genişleyip her bir ayrı ulusal devletin içinde kitle-sel sosyalist işçi partilerinin kurulacağı yeni bir dönemin kapısını aralıyordu.

Enternasyonal içinde gösterdiği yoğun faaliyet ve yorucu teorik çalışmaları Marx'ın sağlığını sarstı. Ekonomi politiği yeniden biçimlendirmek ve uğruna bir yığın materyal toplayıp bir dizi dil (örneğin Rusça) çalıştığı *Kapital*'i tamamlamak üzere çalışmaya devam etti. Ancak Marx'ın bozulan sağlığı *Kapital*'i tamamlamasına izin vermedi.

2 Aralık 1881'de karısını kaybetti. 14 Mart 1883'te ise kendisi, oturduğu koltuğunda huzur içinde dünyaya gözlerini yumdu. Londra'daki Highgate Mezarlığı'nda karısının yanına defnedildi. Marx'ın çocuklarının bir kısmı, ailenin içinde bulunduğu yoksulluk yüzünden küçük yaşta hayatlarını kaybettiler. Hayatta kalan üç kızı İngiliz ve Fransız sosyalistleriyle evlendiler: Eleanor Aveling, Laura Lafargue ve Jenny Longuet. Jenny'nin oğlu Fransız Sosyalist Partisi'nin üyesidir.

Marksist Öğreti

Marksizm, Marx'ın görüş ve öğretilerinin sistemidir. Marx, on dokuzuncu yüzyılda insanlığın en ileri üç ülkesinin temsil ettiği üç ideolojik akımı sürdürmüş ve tamamlamış olan bir dehadır: Klasik Alman felsefesi, klasik İngiliz ekonomi politiği ve Fransız devrimci öğretileriyle iç içe geçmiş olan Fransız sosyalizmi. Marx'ın görüşlerinin muhalifleri tarafından bile kabul edilen olağanüstü tutarlılığı ve bütünselliği –ki bu görüşlerin tamamı, dünyanın bütün uygar ülkelerindeki işçi sınıfı hareketinin teorisi ve programı olarak modern materyalizmin ve modern bilimsel sosyalizmin temelini oluşturur–, Marksizmin temel içeriğini, yani Marx'ın ekonomi öğretisini açıklamaya geçmeden önce, ana hatlarıyla onun dünya görüşünü ortaya koymamızı zorunlu kılmaktadır.

Felsefi Materyalizm

Görüşlerinin şekillenmeye başladığı 1844-1845 yıllarından itibaren Marx artık materyalistti ve özellikle de Ludwig Feuerbach'ın takipçisiydi. Çok geçmeden onun materyalizminin yeterince tutarlı ve kapsamlı olmadığını görmekte birlikte, Marx'a göre Feuerbach'ın tarihsel ve “çıgır açıcı” önemi Hegel'in idealizminden bütünüyle kopmuş ve materyalist olduğunu açıkça ilan etmiş olmasından ileri geliyordu. Materyalizmin, özellikle de Fransız materyalizminin daha “on sekizinci yüzyılda, yalnızca mevcut politik kurumlara, dine ve teolojiye değil, (“ayık” felsefeden uzak “esrik spekü-

lasyon” anlamında) her türlü metafiziğe karşı da savaş açmış olduğunu” belirtiyordu (*Kutsal Aile*, Literarischer Nachlass). “Hegel’e göre” diyordu Marx, “‘İdea’ adı altında bağımsız bir özneye bile dönüştürdüğü düşünme süreci gerçek dünyanın Demiurgos’udur (yaratıcısıdır, yapıcısıdır)*. Bana göre ise, tersine, ‘idea’, maddi dünyanın insan zihni tarafından yansıtılmasından ve düşünce biçimlerine dönüştürülmesinden başka bir şey değildir (*Kapital*, I.Cilt, İkinci Baskıya Önsöz). Marx’ın materyalist felsefesiyle tam bir, uyum içinde olan Engels, (elyazmasını Marx’ın da okumuş olduğu) Anti-Dühring adlı yapıtında bu yaklaşımı şöyle açıklıyordu: “Dünyanın birliği onun varlığından ileri gelmez... dünyanın gerçek birliği onun maddiliğinden ileri gelir, ki bu da felsefenin ve doğa bilimlerinin uzun ve zahmetli gelişimi ile kanıtlanmıştır...” “Hareketsiz madde, maddesiz hareket olmamıştır, olamaz... Ama eğer düşünce ve bilincin gerçekte ne oldukları, nereden geldikleri sorulacak olursa, bunların insan beyninin ürünü oldukları, insanın kendisinin de doğanın bir ürünü olduğu, doğanın içinde ve [doğal] çevresiyle birlikte geliştiği görülecektir. Dolayısıyla, insan beyninin ürünlerinin son tahlilde doğanın ürünü oldukları, doğanın öteki bağıntılarıyla [interconnection] çelişik değil uyum içinde oldukları açıktır...

“Hegel idealistti; yani, ona göre kendi zihnindeki düşünceler gerçek şeylerin ya da süreçlerin az çok soyut imgeleri [Abbilder, yansımalar; Engels zaman zaman “damgalar” sözcü-

* Demiurgos ya da Demiurge, Antik Yunan geleneğinde “demos (insanlar)” ve “ergon (iş)” sözcüklerinden türetilmiş olup dünyayı “insanlar için imal eden” anlamına gelir. -ç.n.

günü de kullanıyor] değil; aksine, şeyler ve onların gelişimi, dünya meydana gelmeden önce bir yerlerde var olan 'idea'nın gerçeğe dönüştürülmüş imgeleridir." Engels, kendisinin ve Marx'ın Feuerbach'ın felsefesine dair görüşlerini açıkladığı ve 1844-1845 yıllarında Hegel, Feuerbach ve materyalist tarih anlayışı üzerine Marx'la birlikte kaleme aldıkları eski elyazmalarını yeniden okuduktan sonra matbaaya gönderdiği *Ludwig Feuerbach* adlı yapıtında şöyle yazıyordu: "Her türlü felsefenin, özellikle de günümüz felsefesinin temel sorusu düşünce ile varlığın... ruh ile doğanın ilişkisi... bunlardan hangisinin, ruhun mu yoksa doğanın mı önce geldiği sorusudur... Filozoflar bu soruya verdikleri yanıtta göre iki büyük kampa ayrılırlar... Ruhun doğadan önce geldiğini öne sürenler, dolayısıyla da son tahlilde dünyanın şu ya da bu biçimde yaratıldığını varsayanlar idealizm kampını oluşturdular. Doğanın önce geldiğini düşünenler ise çeşitli materyalist okullar içinde yer aldılar." (Felsefi) İdealizm ve materyalizm kavramlarının farklı anlamda kullanılması yalnızca kafa karışıklığına yol açar. Marx, daima şu ya da bu şekilde dine bağlanan idealizmin yanı sıra –özellikle günümüzde yaygın olan– Hume'un ve Kant'ın düşüncelerini, bilinemezliği, kritisizmi ve her türlü pozitivismi de kesin bir biçimde reddetti. Bu türden felsefelerin idealizme verilmiş gerici bir ödün, en iyi olasılıkla "materyalizmi herkesin içinde reddederken gizliden gizliye utangaçça savunmak" olduğunu düşünüyordu. Bu konuda Marx ve Engels'in yukarıda sözü edilen yapıtlarının yanı sıra Marx'ın 12 Aralık 1868'de yazdığı mektuba bakınız. Marx mektubunda doğa bilimci Thomas Huxley'in her zamankinden "daha materyalist" görünen bir sözüne atıfta bulunup onun, "gerçekten gözlemediğimiz ve düşündüğümüz